

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPĂRHIIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Misiunile religioase pentru popor

de Arhim. P. Morușca

Milostivirea lui Dumnezeu.

Domnul este milostiv și îndurat... (Iona 4.3).

Cât de mângăitor ne sună în urechi acest cuvânt și cât de binevenit ni este celor împovorați cu multe păcate. Milă îmi este de popor (Mt. 15.32) spunea Domnul.

Cât de luminos străbate milostivirea lui Dumnezeu dealungul veacurilor. Dela început chiar, se arată strămoșilor, după izgonirea din rai, făgăduindu-le un Mântuitor. (Is. 49.15). Și când era să pustiască Sodoma, au nu sta Domnul la târguială cu Avram (Fac. 18.24-32) reducând numărul drepților, pentru care ar crușa cetatea, până la zece. Dar nu s'au aflat. A crușat Ninive, de îndată ce au căzut la pocăință, dela mare până la cel mai mic, zicând: „Cine știe, doar de va părea rău lui Dumnezeu... (Iona 3.9).

Și mai desăvârșit s'a descoperit milostivirea lui Dumnezeu, când a trimis pe Unul născut Fiul Său, să-L dea răscumpărare pentru păcatele lumii. (Lc. 19.10).

Viața Mântuitorului pe pământ e o viață de milostivire. Stăpânul iartă pe robul său de 10.000 de talanți (Mt. 18.24), multe zeci de milioane, ar face în banii noștri. De ce a pus Domnul așa sumă mare în pildă? Căci un servitor totuși nu poate face alăta datorie la stăpân. Ci numai ca să arate nemărginita milă a Stăpânului ceresc. Vierul se roagă pentru smochinul, ce nu aduce roadă, și-l îngăduie. (Lc. 13.6-9). Rabdă neghina (pe cei răi) în grâu, până la seceriș (Mt. 13, 28-30) Tatăl putea să închidă ușa fiului său rățacit (Lc. 15) să nu mai vrea să știe nimic de el. Dar cu câtă bucurie îl primește Isus, Păstorul cel bun, aleargă după oaia perdută. (Mt. 18, 12).

Ca și oaia, noi rățaciții și păcătoșii ne aflăm în primejdia pierzării, încurcându-ne în dedări rele în pa-

timi. Strigătele voastre: neliniștea lăuntrică, amintirea copilăriei nevinovate, a linereții curate, cercările, suferințele, îngrozirile în cazuri de moarte năpraznică, au fost auzite și noi misionarii am fost trimiși de Domnul ca să vă căutăm (Is. 40, 9-11). Și aceasta e o milostivire a lui Dumnezeu. Aceasta este voia Lui către voi, să vă întoarceți, să vă mântuiți.

El este gata să vă primească (Ps. 102, 11-13) se jură oarecum: „Zi lor: *viu este Dumnezeu și nu vrea moartea păcătosului* (Ezechil 33.11). Aceeaș milă și pentru cei ce sufăr de păcate mari (Is. 1, 18; I. Io. 2, 1-2). De 70 de ori câte 7 a poruncit Bisericii să ierte (Mt. 18, 22) a iertat pe femeea adulteră (Io. 8-2). Din Samarineanca a făcut un apostol (Io. 4, 1), dintr'un vameș (Matei). A făcut evanghelist, din Pavel prigonitorul, cel mai vajnic luptător pentru Impărăția Lui. Nenumărate sunt minunile milostivirii Sale către surzi, orbi, șchiopi, îndrăciți, către morți, pe cari îi învie (Mt. 11, 4-5).

Adâncul milii Sale se arată mai vârtos pe cruce, primind asupra Sa durerile oamenilor, toate păcatele lumii, rugându-se pentru cei ce-L răstigneau și milostivindu-se spre tâlhar. Un singur cuvânt de căință i-a făcut parte de mângăierea cea mai deplină în ceasul morții. Cât de nemărginită e milostivirea Domnului față cu sufletul care se căește.

De pe cruce își întinde brațele și spre tine. Și pentru tine sângerează, își pleacă capul, cu ochii în lacrimi își deschide gura: Veniți la mine toți cei osteniți... (Mt. 11-28)“. Poți tu privi la Domnul cum moare pentru tine și tu îl disprețuești? Sângele Lui strigă spre cer milă și pentru tine, și tu vrei să rămâi în păcat?

Oare să fie mai plăcut lui Dumnezeu un păcătos care se întoarce — și-ar putea gândi cineva — decât să fii mereu bun și cinstit (Mt. 21, 31)? Ca să înțelegi, gândiți-vă la un copil al vostru greu bolnav. Ai încercat totul și în sfârșit, l-ai dus la operație. A scăpat cu viață. Scăparea lui nu te va bucura mai mult, decât toți ceilalți copiii, cari n'au fost în primejdie (Lc. 15, 7)?

De aceea ne veți înțelege și pe noi de ce ne ocupăm mai ales de păcătoși. Ne zace la inimă și su-

fletele voastre, a celor buni și drepti, dar sufletele a-celora sunt în primejdie. Ajutați-ne și voi să-i scăpăm, să-i aducem iarăș la Hristos.

Nemărginita milostivire a lui Dumnezeu vă cere și vouă milostivire. Să vă fie milă de semenul vostru. Mila este un simțământ lăuntric, al inimii, este înduioșarea inimii: să plângi cu cel ce plânge, să împărtășești durerea lui, necazul lui, asuprirea lui. Dar numai atât ar fi lucru mort. Trebuie să treci la faptă: *Faptele milei trupești și sufletești. Ce pildă puternică e Samaritanianul milostiv (Lc. 10, 25). Fiți milostivi... (Lc. 6.36) „Fericiți cei milostivi...” (Mt. 5.7) 1).*

Unora le-ar putea suna mai tare la ureche *drep-tatea* lui Dumnezeu, decât *mila* Lui (Ps. 118, 137). Aruncarea în iad a îngerilor, pentru un singur păcat, aspra pedeapsă a izgonirei din rai, vuetul apelor potopului, focul și pucioasa deasupra Sodomei... ar putea strecura îndoială în suflete. Dar, de n'ar fi mai presus mila Lui, prinsă între bunătate și răbdare îndelungată, ar fi să urmeze pedeapsa la cel dintâi păcat, căci „plata păcatului este moartea”. Dar Domnul te-a răbdat până acum, te-a sădit și pe tine în Biserica Lui, te-a crescut sub rourarea Duhului Său sfânt și așteaptă să aduci roade, ca să nu te taie și în foc să te arunce (Mt. 3, 10).

Din milă așteaptă și în aceste zile să te întorci, numai când refuzi cu încăpățănare să te prinzi de mâna ce ți-o întinde, mila Lui trebuie să lase loc dreptății, care pedepsește.

Prindeți-vă cu putere și cu încredere de mâna de ajutor, pe care v'o întinde milostivirea lui Dumnezeu în aceste zile de misiune, ca să vă puteți smulge din valorile pierzătoare ale păcatului și să ajungeți la limanul mântuirii.

Doamne, de mai vezi printre noi vre-un îndoielnic în milostivirea Ta, care nu vrea să Ți-se dea Ție, bate la ușa inimii lui zi și noapte, nu-i da pace în aceste zile. Spune și lui, ca odinioară Ierusalimului (Mt. 23.37) căci iată acum este vreme primită, este ziua mântuirii (2 Cor. 6, 2).

Moartea și judecata.

„Este rânduit oamenilor odată să moară, iară după aceea judecata” (Evr. 9.27).

Ținta misiunilor și a prezenței noastre aici, este să vă trezim la o nouă *viață* sufletească, să înfiripăm o învoire a vieții duhovnicești în această comună.

1) Într-o adunare de creștini unul povestea înduioșat întâmplările nenorocite, pe urma cărora o familie din sat ajunsese la mare mizerie. Toți aveau cuvinte de milă și compătimire pentru sărmana familie. Apoi, după obicei trecură la alte povești. De odată unul, care ascultase cu capul plecat, se scoală și zise: „Fraților, eu compătinesc această familie cu 50 de lei”. Și luându-și pătăria puse banii în ea, o purtă pe la toți strângând dela fiecare cât îl îngăduia inima și puterea. Numără banii și-i trimisă îndată familiei încercate. Aceasta e milostivirea în faptă.

Este bine și potrivit să vă vorbim și de moarte, în aceste zile de reculegere? Da, socotim că este prielnic, căci gândul la moarte și la judecata ce urmează după aceea, este poate cel mai sigur mijloc de a ne trezi din lăncezeala și nepăsarea în care am stat, pentru a ne prinde de anghira nădejzii spre mântuire. „Aduți aminte...” (Sirah 7.38).

I.

Moartea este sigură pentru orice ființă, care face umbră pământului. E legea generală de sub care nu poate scăpa nimenea. Experiența voastră e destulă ca să nu trebuiască o dovedire... „pământ ești și în pământ te vei întoarce” (Fac. 3.19) sună legea pusă de Dumnezeu pentru fiecare om.

Dar pe cât de sigură e moartea, pe atât de nesigură este venirea ei. „De ziua aceea... nimeni nu știe...” (Mt. 24, 36). Ca un hoț vine (I Tes. 5, 2, Apoc. 3.3). Și atunci se face despărțirea sufletului de trup.

Soarta trupului futurora e aceeaș. Înșepenire, înfățișare schimbată, urâtă, respingătoare, 4 scânduri, miros greu, putrezire, viermi, jărână și oase goale. Și acestea se topesc. Se isprăvește cu frumusețea, cu mândriile, cu măririle și demnitățile, cu cinstea, cu averile, cu bunurile, cu plăcerile și bucuriile (Vezi minunatele cântări dela îngropare). Goli am venit în lume, goli eșim din ea. (I Tim. 6, 7). Suntem numai niște călători prin lume, streini și nemernici... (Evr. 11, 13). Trupul se întoarce în pământ, iară sufletul unde este orânduie. La moarte doar să mai face un alai omului, cu cântece, flori și prieteni. Apoi uitat. Gloria din lume nu se duce cu el în mormânt (Ps. 48.18; Înțelep. 2, 4). În potriva acestei legi nu mai ajută nici bogatului a-vearea, nici învățatului știința, nici împăratului armatele. Nu este nici o buruiănă de leac, nici un medic, nici cel mai scump medicament nu scutește trupul de moarte C. Înțelep. 2, 1). Și pentru acest sfârșit, tu totuși slujești mai mult trupului, te lași călăuzit de lume și primești îndemnurile diavolului; în loc să porți grija sufletului, să te călăuzești de lumina cerului și să slujești lui Dumnezeu?

Ori cât ai fi izbutit să-ți adormi conștiința până ai trăit, să nu-i auzi glasul lăuntric, în ceasul morții se trezește, prinde a striga, a te munci, a te învinovăți. Grozavă e lupta păcatosului cu moartea. Nu-i vorba de lupta din afară; uneori moare liniștit un păcatos și cel drept se sbate. De însemnătate e ceea ce petrece în lăuntru, în suflet, căci trupul se liniștește, mai curând ori mai târziu, înșepenește.

II.

Soarta trupului o știm: pleavă în vânt, praf pe care îl spulberă viforul (Ior. 21. 18) Dar sufletul? El e nemuritor (I Cor. 15. 45) (Tovit 3, 6-7; C. Înțelep. 2, 23,) Soarta lui? Trebuie să dea seamă de economia lui (Lc. 16. 2.) înaintea Stăpânului (Rom. 14. 12) căci nimenea luiș moare, (v. 7), ci toți vom sta înain-

tea judecății lui Hristos (v. 10). Încă în aceeași zi, în același ceas, când sufletul se desparte de trup, acolo, în camera ta deja, se va pune scaunul de judecată și judecătorul va șede și cărțile se vor deschide (Daniil 7, 9—10); se va descoperi tot păcatul cu gândul cu vorba, cu fapta; păcatele față de Dumnezeu, de semenii și față de tine însuși; toate păcatele cu numărul lor, cu împrejurările, cu toată răutatea și greutatea lor. Nu numai relele săvârșite ci și binele pe care nu l-ai îndeplinit. Acestea vor acuza sufletul și Domnul va ține judecata. Te vei mai putea apăra? Acum nu. Ori cât ai vrea să-ți aduci ușurare prin slăbiciunile firii, îți vor sta împotriva sfinții și mucenicii, cari și ei au trăit în trup. Ai vrea să te îndreptățești cu lipsa harului și binecuvântării de sus? Doară tu le-ai respins, ori le-ai folosit rău. Ingerul păzitor te va reduce la tăcere, că n'ai vrut să-l ascuți, să-i urmezi.

Dreptatea lui Dumnezeu, atât de mult disprețuită de oameni pe pământ, acum se adevărește din plin. Psalmistul în cel dintâi psalm (1) arată linia de dreptate dumnezeiască.

Dacă în viață cel drept nu poate fi ca un pom, răsădit lângă izvoarele apelor, și nu-și poate da rodul său la vremea sa; dacă necredinciosul nu este spulberat, ca praful de pe fața pământului; dacă în jur de tine, cei cărora nu le pasă de Dumnezeu își pot trăi viața din plin, le merge bine „trăiesc, îmbătrânesc în avuții, casele lor sporesc...” (Iov. 21. 7, 9) și tu care te închini cu credință și-ți crești fiii în trica lui Dumnezeu, tu cazii dintr'un necaz într'altul; dacă un Nabuhodonosor se îmbracă în porfiră și șede la masă bogată, în vreme ce Daniil proorocul era aruncat în groapa leilor; dacă Irod putea ospăta și Ioan Botezătorul sta în temnița umedă; dacă împăratul Nero cânta în gitară și creștinii, vărsați cu păcură și aprinși, luminau ca niște făclii în noapte la concertul lui, — nu așa va fi la ziua judecății. Bogatul nemilos și săracul Lazar sunt o pildă strigătoare.

Să nu se turbure inima voastră și să nu se suie îndoială în sufletul vostru în fața nedreptăților din lume. Va veni ceasul de judecată pentru fiecare, și-și va lua plata, după faptele sale. Grozavă va fi sentința pentru păcătoși (Mt. 25. 41): alungare, blestem, foc și pe veci.

Dar și dreptii și credincioșii trebuie să stea la judecată. Sufletul lor la fel va îngenunchia înaintea scaunului, să-și asculte faptele, citindu-se de ingerul Domnului: fiecare spovedanie, fiecare cuminecare, fiecare liturghie ascultată în cucernicie, fiecare rugăciune săvârșită cu căldură, fiecare faptă bună, fiecare semn al crucii, cu care te-ai însemnat, trecând pe lângă o biserică... Și celui drept i se va părea că i se citesc numai faptele bune, dar el a săvârșit și păcate, unde sunt? Domnul îi va răspunde mângâitor: adu-ți aminte de ostenele, de suferințe, de boale, de multele neplăceri și asupriți în viață; prin acestea te-am curățit. Și

sentința de judecată (Mt. 25. 34): răsplata îi va fi bucuria cerului.

Așa va fi în ziua judecății, care urmează îndată după moarte, o judecată în parie pentru fiecare. Și pe urmă o judecată desăvârșită va fi la judecata de apoi, la cea obștească, când se va hotărî soarta sufletului împreună cu a trupului înviat și el în trup duhovnicesc (I Cor. 15. 44), care va fi adunat din cele patru vânturi să ispășească împreună cu sufletul în iad, ori să se bucure împreună cu el în ceruri.

Cum aștepti tu moartea, că nu știi cum vine, și cum vei sta în fața judecății? Priveghezi și te rogi? Ai unt de lemn în candelă, să nu rămâi pe dinafară dela ospățul Marelui?

Acum mai e vreme ca să ne judecăm noi, ca să nu fim judecați. Cei ce s'au răsvrățit prin viața lor împotriva lui Dumnezeu și a voiei Sale sfinte pot fi reprimiți și iertați. Și tot așa dezertorii se pot înfocare sub steagul lui Hristos, pe care l-au părăsit cu necredință. Iată acum vreme prielnică ca să îndrepți totul „până când avem vreme să facem bine (Gal. 6. 10) să poți, zice în ceasul morții: eu Te-am proslăvit pe Tine pe pământ; lucrul am săvârșit (Io. 17. 4).

„Adu-ți aminte de cele mai de pe urmă ale tale și în veci nu vei păcătui.” (Sirah 7. 38).

Documentarea metafizică a Existenței lui Dumnezeu.

Un op scolastic veritabil, un spirit disciplinat ne oferă o frumoasă prestație. Demonstrarea *existenței lui Dumnezeu: în mod metafizic*, ca și când din cele mii de lumi și milioane de flințe nu ar exista nici măcar una; apoi *în mod apodictic*, neadmițând nici o contradicție!

Filozofia, de care s'a abuzat în măsură atât de mare, astăzi a pierdut deja mult din vază și autoritatea sa; spiritul timpului a delăturat filozofia pură. Dr. Faragó apare cu totul pe neașteptate. Pe acest tărâm spiritual — aristocratic dânsul se mișcă cu o siguranță admirabilă.

Opul său vrea — ceea-ce face bine aieva — să ne demonstreze existența lui Dzeu prin cele cinci argumente apodictice celebre ale Sf.-lui Toma (de Aquino). Dacă autorul, întocmai ca marele său maestru abstrage dela toate lucrurile (flințele) și chiar și dela experiență, acestea nu au să fie dezvoltate prin argumentele oferite pentru existența lui Dzeu, ci rămân numai trecute cu vederea de și nu chiar de tot. (Vezi pag. 109—115).

În fruntea opului amintit sunt citate cuvintele Sf.-lui Toma: „Existența lui Dzeu cercetată prin rațiune, devine recunoscută, — deși nu chiar fără oare-

cari aberațiuni, — numai după un răstimp mai îndelungat de către puțini oameni.“ — Firește noi oamenii de astăzi, cari stăm în continu în luptă serioasă pe toate fronturile pentru existență, nu ne mai temem așa tare de rătăciră, — căci doar greșala e un lucru atât de amarnic-omenesc. Dr. Faragó ne conduce spre o lume poate deja dispărută, dar totuși mult dorită: spre lumea adevărilor apodictice. Dedați cu vecinica îndoială, poate ne face prea bine excluderea de contradicții din tot timpul.

Cele cinci argumente din chestiune sunt următoarele:

1. Că în lume *sunt lucruri, cari se mișcă și lucruri ce nu se mișcă*, aceasta e absolut cert. Mișcarea — viața — cugetarea. — De unde provine mișcarea, de unde viața? Tot lucrul (ființa) își capătă mișcarea și viața dela altul, acesta iarăși dela altul până ce ajungem la primul mișcător, la Dumnezeu.

2. Argumentele pentru demonstrarea existenței lui Dzeu deduse din *cauză și efect*. Fără motiv sau cauză nu este nimic pe lume. Nimic și nimeni nu poate fi cauza sa însă-și. Intru scrutarea motivelor și cauzelor trebuie mereu să ne ridicăm tot mai sus până la cauza primară, care nu a fost produsă de o altă cauză, și aceea este Dzeu.

3. Dovezile pentru existența lui Dzeu prin deducțiune *dela un ce posibil la ceva necesar*. Ceea-ce există, aceea e și posibil, dar nu tot ce este posibil există. Pentru ce și de unde sunt lucrurile (ființele), cari există și de ce nu există și alte lucruri (ființe) posibile? Pentru ce sunt unele posibile și altele nu? Aceasta poate proveni numai dela o singură ființă care este absolut necesară. Această ființă nu numai că e posibil să existe, *ci trebuie să existe de fapt*; prin această ființă necesară primesc toate celelalte ființe posibilitatea existenței lor, iar această ființă supremă este Insu-și Dumnezeu.

4. Toate lucrurile (ființele), cu privire la perfecțiunea lor sunt împărțite în anumite gradațiuni. (Gradația generală: a fi în ființă, a vieți, a simți, a gândi). Cine a format acestea gradații? Care este măsura după care se regulează gradele? Care este gradul superlativ? Dumnezeu!

5. Toate lucrurile (ființele) din lume își au scopul lor anumit. Nimic nu e superflu, toate există pentru sine însu-și. Universul, în care toate lucrurile (ființele) își au scopul lor bine determinat, trebuie să-și aibe și scopul său propriu și acest scop este Dumnezeu.

În succint rezumat acestea ar fi cele cinci argumente metafizice, cari demonstrează existența lui Dumnezeu. Dar pentru a le pricepe în scurtă vreme și simplitatea lor, trebuie să venim în curat cu felurite concepții. *Prima întrebare*: De este cunoscută dela sine existența lui Dzeu? După clarificarea mai multor concepții, ce obvin aici, răspunsul este: în sine luat

existența lui Dzeu este cunoscută dela sine însă-și dar față cu noi, aceasta trebuie să se dovedească. *A doua întrebare*: Poate fi dovedită existența lui Dzeu? Pe scurt, dar în mod clar, autorul supune pe puține 23 pagini rațiunea noastră unei critici ce dovedește, că Dzeu este lesne de recunoscut și că ființa Lui, prin rațiunea noastră, este demonstrabilă. Autorul nu scrie pentru laici; limba latină, dezvoltată atât de strălucit în mod scolastic (filosofico-teologic), cu toată scurtă vremea ei nu obosește de loc.

Partea mai mare și mai originală a opului (Pag. 43—120) tratează despre izvoarele celor cinci dovezi ale existenței lui Dzeu.

Opul s'a introdus la universitatea din Roma drept carte auxiliară. O atare carte sigur, că nu are lipsă de laudă. Cu circumspecțiunea și profunditatea de scolastic veritabil privește autorul la izvoarele utilizate și la toate acelea opuri, cari se referă la obiectul studiului său. E cert, că în poala lui stau ani îndelungați de studiu și de observare.

El caută cele cinci argumente la *Iudei*, la *Greci*, pe cari dânsul îi consideră de părinții tuturor filosofilor, precum și la *Arabi*. E un scolastic integru și aici. Culturile gigantice din Orient, cari erau atât de multe și viguroase și dintre cari unele au durat poate timp mai îndelungat, ca cele grecești, romane și creștine laolaltă, autorul nu le cunoaște. Dar unde am ajunge, dacă numărul imens de religii cari nu stau în nici un fel de conexiune cu religia creștină, — posibil să se ajungă încă până acolo, căci popoarele limbile, culturile și religiunile doar se apropie unele de altele, — am voi să le examinăm chiar și numai din mâna a doua. Un cap atât de profund, ca Dr. Faragó, n'ar mai eși din acestea în tot cursul vieții sale pământeste. Adevărat, că acestea religii nu au stat și nu stau nici în cea mai mică legătură cu creștinismul.

Cu Arabii, — cari dela învingerea lor la *Xeres de la Frontera*, au ocupat peninsula pireneică, după ce *Carol Martel* îi bătuse crâncen la *Poitiers* și astfel făcu capăt odată pentru totdeauna înaintării lor mai departe, — marii dascăli bisericești ai scolasticizmului erau bine cunoscuți. Și este cunoscută opinia, că parte mare din savanții de odinioară nu știau grecește și nu posedau aceasta limbă nici chiar pe timpul, când epoca renașterii era în floare. *Pico dela Mirandola*, acest geniu limbistic, care în etate de 22 de ani invitase toată lumea intelectuală la dispută despre cele 900 puncte ale lui, cunoștea din cele 20 de limbi, pe cari pretindea că le posedă, mai multe numai de după alfabet, căci doar cumpăraseră Cabala iudaică drept Sf. Scriptură.

Pe Aristotel probabil, că l-a cunoscut după căderea Constantinopolului numai dela Arabi și de aceea Dr. Faragó pare a li dedica acestora mai multă atențiune. El apreciază cu deamănuntul pe *Maimonides* și doctrina acestuia despre timp și spațiu, precum și pe *Avicenna*.

Dănsul tratează cu receală pe Sf. și marele *Anselm*, acărui demonstrări atrăgătoare și calde au fost atât de mult combătute de către sobrii scolastici. Și eu așa cred, că precum *Plato* eșise teafăr din strâmtorarea scolasticilor, o să se afle încă și pentru acest mare bărbat, pentru *Sf. Anselm* un apărător temeinic. Înainte de ce mă chemase lupta vieții cu atâta vehemență dela studiul cărților, acela m'a atras foarte mult și eu vedeam mai multe lucruri altcum, de cum le vedea *Dr. Faragó*, acum însă trebuie să-i dau dreptate.

În partea aceasta a treia a opului, autorul e deja mai mult original, dar firește că în privința materialului imens, e foarte scurt, El atinge și filozofia din timpul mai nou cu aceeași siguranță cu care tratează scolasticismul.

Atențiunea fiecărui cetitor însă caută să fie îndreptată într'acolo, ca autorul care nu respinge celelalte, la sutele de demonstrări înșirate pentru existența lui Dzeu, voește numai să arate infirmitatea acelora față de cele cinci dovezi apodictice. Tocmai de aceea s'ar putea face aici cele mai multe obiecțiuni.

Oamenii se gândesc astăzi altcum ca ieri; ce ne răpește azi, mâne ne lasă reci. Aceasta stă și pentru demonstrările acestea cu excepțiunea celor apodictice și autorul vrea tocmai să ne dovedească cumcă acestea cinci demonstrări apodictice nu pot fi trase la îndolală de loc.

Valoarea cărții e așa de mare, încât putem indica și unele erori, ce obvin în aceea, cu atât mai vârtos cu cât acelea nu sunt esențiale, astfel principiul diviziunii materialului în mai multe locuri este greșit aplicat și termenii tehnici schimbați. Un atare op, demn de citit, merita o împărțire mai bună, ca să fie mai lesne de parcurs, căci tocmai defectul acesta cauzează mai multă plăcere cetitorului.

Ca încheiere voesc încă să citez cuvintele savantului decan dela facultatea teologică din Budapesta. *Dr. Aureliu Martin* zice despre opul acesta: „Am studiat *Demonstratio metaph. existētia Del*, *Dr. Faragó* e un teolog de o cultură temeinică, acărui tărie zace în aceea, că cunoaște amănunțit pe Sf.-l *Toma* (de Aquino) și astfel este competent a duce un rol însemnat întru înflorirea *Neoscolasticismului*. Cu părerea mea aceasta nu stau izolat, fiind ea împărțită și de alți mulți colegi de specialitate.”

Astfel să nu ni-se ia în nume de rău dacă suntem puțin mândri de *Dr. Farago*.

Tradus din „*Temesvarer Zeitung*“ Nr. 79 din 7. Aprilie 1929 de către:

Op. de *Dr. I. Farago*. *Nicolae Flizeșanu* protopop mil. ort. rom. în retr.

Adevăr și minciună.

— Meditație —

Eu sunt calea adevărului și viața Ioan 14,6.

„Ce este adevărul?” Cine ești tu? a întrebat Pilat pe Isus. Și dacă Pilat ar învia și ar ști tot ce știm noi, poate azi ar fi un bun creștin.

Dar suntem și azi destul apologeți ai adevărului și totuși, ca odinioară Pilat, cu aerul sceptic, punem același întrebare: Ce este adevărul? Unde este adevărul? Cine este adevărul?

Isus n'a voit să filosofeze aci; n'a voit să-și enigmatizeze cuvintele și de aceea, de două mil de ani strigă așa de clar, așa de pe înțelesul tuturor: „Eu sunt adevărul...” Eu sunt sensul vieții. Eu sprîjînul, eu scopul. Eu merit și răsplătesc împărătește, lupta, jertfa și osteneala. Eu sunt deasupra tuturor. Cel ce doriți o afinitate cu desăvârșitul, iați-Mă! Înțelegeți-Mă, doriți-Mă, primiți-Mă. Nu e greu să mă descoperiți, căci eu strig și mă văd, căci doar „...sunt lumina lumii” „Îndrăzniți, Eu sânt; nu vă temeți” (Mat. 14, 27).

Și noi, se pare că tot nu auzim. Noi încă tot scuzăm neadevărul, minciuna, cu o artă și cu o vervă ingenioasă. Par'că I-am zice: încă n'a sosit timpul să te primim, suntem încă tot în ziua întâia, suntem prea tineri pentru adevăr. Răul necesar — ce cuvinte dibace — minciuna, trebuie să te mai suplinească, dacă nu, să fie veșnic alături de tine. Oare așa să fie? Nu se poate fără acest compromis? Oare himeră și utopie să fi fost perfecțiunea concepută de Isus?

Cehov, într'o năvelă intitulată „O zi de adevăr” ironizează și moralizează cu multă artă situația secolului acesta așa de ipocrit. Personajile trăiesc: o zi de sinceritate păgubitoare. Iși spun tot ceace gândesc. Se hotărăsc ca în vizitele din ziua aceea, să se lipsească de politeța oficială a saloanelor. Spun pretutindenea numai adevărul și desaprobă fără milă tot ce e prefăcătorie și neadevăr. Pentru atitudinea aceasta sunt huiduiți și dați afară. Cineva a zis despre adevăr, cuvintele următoare: „Dacă te-ai hotărât să spui adevărul, pregătește-te de suferință.” Așa să facem. Să ne hotărâm pentru adevăr; apoi, lasă vină suferința, căci noi creștinii, știm că a mai făcut cineva așa: Isus.

Și oare acest motiv, această mângăere, nu e suficientă pentru un creștin? Primirea botezului și a numelui de creștin, implică doar porunca de a face ceea ce a făcut Isus!? Toate contractele și angajamentele chiar cele indecente se execută cu sfințenie; de ce n'ar fi și creștinul consecvent cu numele lui de creștin? Aci, îmi aduc aminte de un fapt trist. Într'o revistă, se spunea că într'un tren, un călător neputându-se distra cu glumele prealumești ale vecinilor săi, scoate Biblia și citește. Celalți „creștini” din vagon

Citiți și răspândiți

„Biserica și Școala”

își potolească răsetele și-l privesc pe acest lector ciudat, ca pe un monstru ce nu are milă de o dispoziție așa de vie și de nevinovată. Iar alții, îl priveau ca pe un specimen din alte țărâmurii.

Nu! — să ni-o repetăm nu știu pentru a câta oră — e timpul să fim așa cum ne-a dorit Isus. Războaiele numai ne împiedică. Corporalul este asigurat; să ne asigurăm și spiritualul. Încă un pas înainte.

Da, e adevărat, că spui adevărul azi numai cu mari riscuri. De ce însă? Fiindcă n'am fost și nu suntem adevărații creștini. N'am voit să ne lăsăm convinși, că Isus este adevărul, n'am voit să credem că având de protector pe Isus, avem puterea de a ne împotrivi la tot ce nu are în sine din Isus. Fiindcă ne-am complăcut și ramolit în neadevăr. Am făcut din el o a doua natură și față a sufletului nostru. E un greș atavic în însăși constituția noastră psihică, care nefiind amputat la timp, azi ne tiranizează.

Mardeu a zis, că noi ne construim corpul cu gândurile noastre și că Sf. Ap. Pavel a avut această cunoștință științifică atunci când a zis: „Schimbați-vă reînnoindu-vă spiritul“. Ne trebuie dar, exercițiul în adevăr și greșul va dispărea.

N'avem însă curajul să rupem cu un trecut și cu un prezent, așa de puțin trăit în adevăr. Și doar Isus zicând, „Eu sunt... adevărul...“ ne-a încurajat în mod divin. Indrăzniți căci Adevărul a biruit lumea (Ioan 16, 33) Eu vă voi fi apărarea tuturor, acelor ce v'ați hotărât să nu spuneți neadevărul: „Oricine care purcede din adevăr ascultă glasul meu“. (Ioan 18, 37) Acei cari îmi purtați numele, nu vă lăsați biruiți de acela, cari zic cu indolență, că și minciuna este lăsată de Dumnezeu, căci știți doar că: „Orice împărăție, desbinându-se în sine, se pustiește“. Minciuna, e dela deavol: „El, de la început, a fost omorător de oameni și cu adevărul nu stă la oală, pentru că nu este adevăr într'ânsul... căci este mincinos și părintele minciunii.“ (Ioan 8, 44) Adevărul este dela Dumnezeu: „...adevărul prin Isus Hristos veni“ (Ioan 1, 17). Nu uitați că o minciună scăpată din gură, cere alte șapte spre a fi susținută; și dacă v'a robît minciuna, numai „...adevărul vă va face liberi“ (Ioan 2, 32).

Adevărul este etern și nu se va lua dela noi niciodată, căci zice Domnul „...iată eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului“. Certați timpul, laviți spațiul nu se vor sluchiși. Împotriviți-vă Adevărului, lui Isus „...vă aflați în luptă chiar cu Dumnezeu“ (Fapte 9, 5). Isus va rămânea „inexpugnabil“ căci iată „...după atâta delapidare de timp și deșteptăciune — Zice Papini — Cristos n'a fost izgonit de pe lume. Puneți pe foc liturgiile, ceasloavele și cărțile de rugăciune: îi veți descoperii numele și cuvintele în toate cărțile literaturilor. Până și injurăturile sunt o nevoită pomenire a dăruirii sale. Orice s'ar face Cristos rămâne un sfârșit și un început, o genună de taină Dumnezeiești“.

Isus, adevărul, este ceea ce e demn de dorit înainte de toate în lumea aceasta. Micile plăceri și favoruri ce ni-le îmbie viața, să le disecăm creștinește, să căutăm în ele eternul, esențialul, adevărul, pe Isus să-l căutăm, și dacă este acesta în ele, să le folosim creștinește. Mulțimea de idei și de credinți ce ne asaltează, încă trebuiesc înâmpinate cu acest bisturiu al creștinismului.

La o parte cu prejudețiile cari încercuesc adevărul, și să strigăm erolic ca și însuși Adevărul: „Eu spre aceasta m'am născut și pentru aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc adevărul“. (Ioan 12, 37). „și adevărul e așa de aproape și noi nu știm, nu mărturisim...“

George Perva.
cand. de preot.

C o p i e :

Proces-Verbal.

Dresat astăzi, la 26 Ianuarie 1930 în Vărădia de Mureș, cu ocaziunea înființării „Casei Culturale“.

Preotul locului Iosif L. Turcu, după ce în Dumineca trecută a provocat locuitorii comunei, ca acei cari doresc să fie membrii ai „Casei Culturale“, să se înscrie în lista lansată în acest scop. Cu bucurie s'a constatat, că în listă au subscris un număr destul de frumos de membrii, astfel că pe ziua de astăzi s'au provocat în adunarea constituantă.

Adunarea s'a constituit astfel, de președinte ad hoc a fost ales Dl. Iosif L. Turcu preot. ort. rom. de notar ad-hoc, Dl. Deacu Terențiu, func. coresp. publicist, iar de bărbați de încredere D-nii Aureliu Mircu inv. dir. penz. și Aureliu Neicu preș. com. interim.

Președintele ad-hoc printr'o cuvântare spune care este scopul și menirea „Casei culturale“, după aceasta dă loc cetirei statutelor staverite de Asociația Generală a Clerului Ortodox Român.

Primindu-se statutele în întregime fără nici o modificare, președintele ad-hoc roagă pe cei prezenți să-și aleagă membrii în comitet, unde se aleg cu unanimitate, ca: Președinte: Iosif L. Turcu preot ort. rom. Vice-președinte: Aureliu Mircu inv. dir. penz. Secretar: Ștefan V. Pipa inv. dir. Bibliotecar: Terențiu Deacu func. coresp. publicist. Casar: Sofronie Micoara econom. Controlorii: Aurel Neicu preș. com. interim. Ioan Dragan econom.

Membrii:

Sabin Pelle ing. silv. Ioan Bârla jand. plot. maj. penz. Vasile Mona econom, Ionel Suciu econom, Petru Neicu econom.

Adunarea generală alege ca președ. de onoare pe Dl. Dr. Romuald Coțoiu medic în Săvârșin.

Președ. ad-hoc mulțumește celor prezenți pentru interesul manifestat pentru „Casa culturală“ și cu aceasta declară adunarea închisă.

D. C. M. S.

Iosif L. Turcu m. p. președ. ad-hoc. Terențiu Deacu m. p. notar ad-hoc. Aureliu Mircu m. p. Aurel Neicu m. p. bărbați de încredere.

Convocare.

Primind delegație din partea Congresului Asociației clerului „Andrei Șaguna”, ținut în toamnă la Alba-Iulia, și având binecuvântarea P. Sfințitului nostru Episcop Grigorie, convoc

Adunarea Secției Arad a Asociației
la Arad, pe ziua de 18 Februarie 1930.

ORDINEA DE ZI:

1. Te-Deum, în biserica catedrală, la ora 9 a. m.
2. Deschiderea ședinței în sala mare a Academiei Teologice.
3. Alegerea președintelui și a celorlalți membrii în comitetul secției.
4. Coordonarea activității despărțămintelor Secției cu a „Conferințelor preoțești” (art. 81 Leg. de org. bis.), pe întreaga eparhie.
5. Stabilirea programului cercurilor religioase.
6. Intensificarea misiunilor religioase pentru popor.
7. Eventuale.
8. Inchiderea adunării.

Frații preoți sunt rugați să participe în număr cât mai mare. În deosebi sunt poștiți P. C. Părinți protopopi, misionarii și duhovnicii protopopești și președinții cercurilor religioase.

Arhim. P. Morușca.
2—2

Nr. 805/1930.

Aviz oficial.

Se aduce la cunoștința celor interesați, că examenul de calificare preoțească, cu absolvenții de teologie din Eparhia Aradului, se va ține Mercuri în 19 Februarie a. c. și zilele următoare.

Tot atunci se va ține și examenul de promoție a preoților.

Arad, la 7 Februarie 1930.

† Grigorie
Episcop

Nr. 175/1930.

Ordin Circular.

Având în vedere art. 81 al Statutului pentru organizarea Bisericii ortodoxe române, referitor la conferințele preoțești pentru anul 1930, dispunem următoarele:

În primăvara anului 1930, în fiecare protopopiat se va ține o conferință preoțească cu tema: „Cum să se organizeze caritatea creștină în instituții și fapte de ajutorare”.

Fiecare preot va răspunde în scris la acest obiect.

Protopopul va examina răspunsul fiecărui preot în parte.

La conferință doi preoți vor citi răspunsurile lor, apoi se va debata asupra acestui obiect.

Rezultatul debaterilor se va lua în procesul verbal al conferinței, care se va înainta aici cel mult până la 30 Iunie 1930.

Fiecare protopop va fixa termenul acestei conferințe preoțești când va afla de bine.

La tot cazul va publica Cucernicilor Preoți cel puțin cu 30 de zile înainte data conferinței.

Participarea la conferință este obligatorie. Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 16 Ianuarie 1930.

Consiliul Eparhial ort. rom. Arad.

INFORMAȚIUNI

Logodnă Princiară. „Monitorul Oficial” publică următorul comunicat al Ministrului Casei Regale:

Joi, 30 Ianuarie, a avut loc la Palatul Cotroceni, logodna Alteței Sale Regale Principesei Ileana a României, cu Conte Alexandru de Hochberg, fiul Alteței Sale Serenissime Principelui de Pless.

Parastas pentru Em. Gojdu. Duminică în 2 Febr. a. c. s'a ținut în biserica Catedrală din Arad parastas pentru mecenatele neamului românesc Emanuil Gojdu. De față au fost P. S. Sa Episcopul Grigorie, membrii Consistorului și alt public.

După masă la oarele 5 prof. universitar Dr. I. Lupaș a ținut la Palatul Cultural o conferință foarte instructivă despre Emanuil Gojdu.

Distingere cu brâu roșu. Cu ocazia zilei Sale onomastice, prăznuită la Trei Ierarhi a. c. P. S. Sa Episcopul nostru Dr. Grigorie Gh. Comșa, a împărțit binecuvântare pentru a purta brâu roșu de culoare închisă, preoților: Iuliu Halmăjan profesor de religie la Școalele comerciale superioare de băieți și fete din Arad, Sabin Ștefea profesor de religie la liceul de băieți „Moisă Nicoară” din Arad, apoi lui Liviu Biro preot în Gruin și lui Alexandru Popovici preot în Târgoviște, protopopiatul Ballințului. — Dorim ca aceasta distincție să fie un stimulent pentru o activitate tot mai rodnică din partea celor dinstinși.

Logodnă. Anunțăm cu plăcere, logodna dsoarei Minerva Petrilă, fca decedatului preot Petrilă din Macea, cu d. Andrei Cuznețov candidat de preot și funcționar la Consiliul nostru eparhial.

Felicitări sincere.

Parastas pentru Stroescu. Duminică în 2 Febr. a. c. s'a efectuat în biserica dela Internatul eparhial de fete, parastasul obicinuit pentru marele binefăcător al acestui institut Vasile Stroescu. Parastasul l'a oficiat părintele N. Țandru, duhovnicul Internatului, în prezența dsoarei directoare Tulia Bogdan, a personalului administrativ și elevilor dela Internat.

Biblioteca Preotului Ortodox.

Preoțimea noastră ortodoxă are prilejul să-și îmbogățească cunoștințele prin broșurile cari apar în *Biblioteca Preotului ortodox* de sub directa conducere a Prea Sfințitului Episcop Grigorie. În scurtă vreme dela apariția ei, această bibliotecă are deja sub tipar patru broșuri, tratând cele mai actuale probleme din domeniul pastorației, catehizației și misiionarismului. Broșurile sunt următoarele:

1. Pastorația Individuală și Colectivă.
2. " " " "
3. Misiunile religioase pentru popor.
4. Manual de Catehizație.

Se impune o cât mai intensivă propagandă ca nici un preot să nu rămână fără aceste broșuri, cari se tipăresc în număr redus de exemplare și dintre cari unele sunt aproape epuizate. 3—7

Parohii vacante.

Conform rezoluțiunii Veneratului Consiliu Eparhial ort. român din Arad nr. 6952/1929, pentru îndeplinirea parohiei Satchinez, protopopiatul Vinga, devenită vacantă în urma morții preotului Vichentie Radu, se publică concurs cu termen de 30 zile, socotite dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesiunea parohială.
2. Casa parohială.
3. Stolele legale.
4. Birul parohial, conform deciziunii Prea Veneratului Consiliu Mitropolitan din Sibiu nr. 200/1929. M., luat în concurs din oficiu.
5. Intregirea dotației preoțești dela Stat, pentru care parohia nu garantează.

Alesul va predica în fiecare Duminecă și sârbătoare și va catehiza la toate școlile primare din parohie, fără nici o remunerație din partea comunei bisericesti.

Impozitele după venitele parohiale cad în sarcina celui ales.

Parohia este de clasa I. (primă).

Reflecții din alte dieceze numai cu învoirea Prea Sf. Sale Părintelui Episcop pot concura.

Recursele ajustate cu documentele necesare și adresate Consiliului parohial din Sat-chinez, se vor înainta în termenul concursului Oficiului protopopesc ort. român din Vinga, iar reflecții se vor prezenta, — observând dispozițiile §-ului 33. din Regulamentul pentru parohii, — în sf. biserică din Sat-chinez, pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale și în oratorie.

Sat-chinez, din ședința dela 21. Februarie 1929.

Consiliul Parohial.

În înțelegere cu: *Sava T. Seculin* protopop.

—□—

3—3

Conform rezoluțiunii Vener. Consiliu Eparhial Nr. 555/930 pentru îndeplinirea parohiei vacante din Mănăstur, se publică concurs cu termen de 30 zile socotite dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Una sesiune parohială în extenziune de 32 jug
2. Stolele conform stolarului în vigoare.

3. Intregirea dotației preoțești dela Stat.
4. Locuință în natură constatătoare din 2 camere și o bucătărie, cu intravilan de 600. st.

Repararea locuinței parohiale se va efectua cu bani din arânda pământului bisericesc.

Preotul ales va suporta toate impozitele după venitul din parohie. Va avea să predice în toate Duminecele și sârbătorile și să catehizeze la școlile din loc, fără altă remunerațiune.

Dela recurenți se cere cvalificațiune pentru parohii de cl. II.

Cei ce doresc a compete la acest post se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sf. biserică din Mănăstur, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie, conformându-se strict dispozițiilor §-ului 20 din Regulamentul pentru parohii. Cererile însoțite de anexele necesare adresate consiliului par. ort. din Mănăstur, le vor înainta în termenul concursual oficiului protopopesc ort. din Baling.

Cei din altă dieceză vor cere prealabila binecuvântare a Prea Sf. Sale Dlui Episcop diecezan, spre a putea recurge la parohie.

Mănăstur, din ședința consiliului parohial, ținută la 18 Ianuarie 1930.

Consiliul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Trifu* protopop.

1—3

—□—

Pentru îndeplinirea Parohiei din Arad, devenită vacantă prin încetarea din viață a preotului Alexiu Popoviciu, se publică concurs cu termen de 30 zile socotite dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Una sesiune parohială,
2. Relut de bir 600. Lei anual,
3. Stolele legale,
4. Intregirea de șalar dela Stat,
5. Locuință în casa parohiei.

Parohia este de clasa primă. Reflecții vor adjuata cererile de concurs cu extrasul de botez, certificat de maturitate dela liceu, absolutorul teologic, testimoniu de cvalificațiune preoțească pentru parohii de clasa primă și cu certificat despre eventualul serviciu prestat. Cei din altă Eparhie vor mai prezenta și actul de învoire dela P. S. Părinte Episcop al Aradului. Cererile vor fi adresate Consiliului parohial din Arad și vor fi înaintate P. On. Oficiu Protopopesc al Aradului. Reflecții se vor prezenta cu prealabila știre a P. C. Părinte Protopop în vre-o Duminecă sau sârbătoare, în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în rituale și oratorie.

Alesul va catehiza la școlile, unde va fi designat și va plăti impozitele după întreg venitul preoțesc.

Consiliul Parohial ort. rom. Arad.

În înțelegere cu: *Traian Vaftlanu* (ss) protopop.

—□—

1—3

Redactor responsabil: **SIMION STANA.**